

KOMUNIKAČNÍ PŘEKÁŽKY

Přijímací jazyk, aneb jak tedy komunikovat?

Co otvírá komunikaci?

Gordon (2015)¹ hovoří o přijímacím jazyku, který vyjadřuje ochotu druhému pomoci, přijmout druhého takového, jaký je, a dát mu to najevo. Protože přijetím druhého takového, jaký je, je důležitým faktorem pro založení vztahu, v němž druhý může růst, rozvíjet se, činit konstruktivní změny, naplnit svůj potenciál. Jinak se může stát, že bude naplněno toto přísloví: „Říkejte žákovi dostatečně dlouho, že je zlobivý, a zcela jistě se zlobivým stane“. Žáci se stanou takovými, jakými jim den za dnem dospělí říkají, že jsou². Naopak přijímací jazyk žáky otvírá, uvolňuje je, když mohou sdílet své pocity a problémy.

Pro učení žáků je neefektivnější **naslouchání**, které vybízí žáka k tomu, aby se rozpovídal o tom, co ho trápí. Nejsilnější zbraní je často jen to, že jsme s žákem. Gordon (2015)³ dále uvádí čtyři různé způsoby toho, jak naslouchat (lze je chápat i jako kroky naší komunikace):

1. Pasivní naslouchání – ticho. To může dát žákovi pocítit, že je opravdově přijímán, a povzbudí ho to k tomu, aby s námi sdílel více. Avšak pouhé ticho nevyjadřuje empatii a vřelost.

2. Potvrďte příjem. Když žák udělá pauzu, je dobré používat neverbální i verbální signály, které mu dají najevo, že skutečně nasloucháme (pousmání, pokyvování hlavou, *aha*, *hmmmm*, *rozumím*, *chápu*, *jo*) – dávají mu vědět, že ho skutečně vnímáme. Je to důkaz o tom, že ho posloucháme, ale ne, že jste skutečně porozuměli.

3. Pootevřete dveře – Pozvěte žáka k rozhovoru. Někteří žáci potřebují pomoci k tomu, aby se vůbec rozpovíдали. Můžeme jim položit jednoduchou otázku: *Chtěl/a bys mi o tom říct více? / Chceš o tom mluvit? / Vidím, že je to pro tebe důležité hodně důležité ...* Tyto otázky neobsahují žádné hodnocení toho, o čem se mluví. Dobře fungují zejména na začátku.

4. Potřeba aktivního naslouchání, při kterém se ujišťuji, že rozumím tomu, co mi druhý říká – poskytujeme tak žákovi důkaz, že mu rozumíme. Je dobré mu „předložit“ zpět, k čemu jsme došli. Použijeme jeho vlastní slova, reflektujeme, například:

Učitelka v těchto ukázkách vždy přesně dekodovala sdělení žáka a dozvěděla se, co se v jeho nitru odehrává. Dále si ověřila přesnost svého dekodování a dostalo se jí ověření – žák kladně odpoví „jo“. Povšimněme si, že učitelka se zaměřila na to, jak se žák cítí ve vztahu k nějaké situaci, a nikoliv na situaci samotnou, čímž odpovědnost klade na žáka, nikoli na

Žák

Anežka mi roztrhla výkres. (Natahuje)

Učitelka

Mrzí tě, že jsi přišla o obrázek a zlobíš se na Anežku, že ti ho roztrhla.

Žák

Jo. Teď to musím dělat celé znovu.

¹ GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložil Julie ŽEMLOVÁ. Praha: Malvern, 2015

² GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložil Julie ŽEMLOVÁ. Praha: Malvern, 2015, str. 68.

³ GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložil Julie ŽEMLOVÁ. Praha: Malvern, 2015

vnější svět – ale jak žák vnímá situaci. Pokud si nejsme jistí, co žák řekl, jen opakujeme jeho slova, využijeme tzv. **odrážení**.⁴

Aktivní naslouchání dle Gordona (2015)⁵ předpokládá, že učitel má hlubokou důvěru ve schopnost žáků řešit své problémy. Měl by si být vědom toho, že smyslem aktivního naslouchání je umožnit hledání řešení, pomáhat žákům zpracovávat a rozptýlovat silné emoce.

Kopřiva a kol. (2008)⁶ uvádí, že respektující komunikaci také pomáhá dát žákům na výběr. Je to základní předpoklad rozvíjení zodpovědnosti a výrazem respektu k žákovi, který pomáhá budovat dobré vztahy.

Kromě pozornosti, kterou bychom měli věnovat obsahu sdělení, je důležité vnímat i projevy neverbální komunikace. Dle Křivohlavého (in Šmelová a Prášilová, 2018⁷):

- stav prožívaného štěstí poznáme na základě projevů mimiky v dolní části obličeje – oblast tváře, nosu, úst;
- překvapení se pozná z horní části obličeje – oblast čela, obočí;
- smutek je čitelný ve střední části obličeje – oči, víčka; v pohledu očí a přilehlých partií víček;
- rozčilení vyčteme z aktivity celého obličeje.
- Obličej nám pomůže napovědět, o jaké emoce se jedná; rozsah pohybů, v jaké intenzitě.

*Z publikace Hodnocení pro učení⁸
Autoři textu: Veronika Laufková, Karel Starý*

⁴ ŠMELOVÁ, Eva a PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018.

⁵ GORDON, Thomas. *Škola bez poražených: praktická příručka efektivní komunikace mezi učitelem a žákem*. Přeložil Julie ŽEMLOVÁ. Praha: Malvern, 2015.

⁶ KOPŘIVA, Pavel, a kol. *Respektovat a být respektován*. 3. vyd. Kroměříž: Spirála, 2008.

⁷ ŠMELOVÁ, Eva a PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018, str. 176.

⁸ STARÝ, Karel; CHVÁL, Martin a LAUFKOVÁ, Veronika (Eds.). *Hodnocení pro učení (e-book)*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2022. ISBN 978-80-7603-365-8.